

Oude Kerk, Eerste Kerstdag, 25 december 2011

ds Johan Meijer

preek

Gemeente van onze Heer die is geboren, Jezus Christus, lieve mensen van God,

Het heeft heel wat voeten in de aarde gehad voordat het Kerstkind geboren kon worden. Een bevalling is sowieso al een enorme krachtsinspanning en voor de meeste barende vrouwen enorm pijnlijk en voor sommigen heel erg zwaar, voor een enkeling té zwaar. En leef dan maar eens in een land waarin medische zorg niet zo goed is als in de onze en zelfs daar kun je soms vraagtekens bij zetten. Hoedanook: Maria beviel geheel zonder verloskundige hulp.

En die zwangerschap zelf was ook al zo beladen: van wie is dat kind van Maria? Ze zegt wel dat ze echt geen gemeenschap heeft gehad, maar wie bewijst dat? En wat is dat voor een vreemde man, die Jozef, dat die dit alles blijkbaar maar accepteert...

Als als je ook nog geen plaats hebt om te bevallen... geen kraamkliniek in de buurt, geen thuisbevalling, want Maria en Jozef zijn ver van huis... kom je eindelijk in Bethlehem, met pijn en moeite, met kapotte voeten, strompel je van hotel naar herberg, of kleine Bed and Breakfast en laat ook nog eens geen enkele herbergier je erin... Je hebt net een barre voetreis van 160 kilometer achter de rug, en dan kun je nog nergens terecht ook. Maria en Jozef konden Alberto Stegeman van 'Red mijn vakantie' ook nog niet bellen in die tijd, ze moesten het zelf opknappen en op het nippertje was er dan nog ruimte in een grot, die vast en zeker niet zo romantisch was als veel kerststallen doen vermoeden.

Die enorme voettocht was nodig omdat er tegen het eind van de zwangerschap van Maria een koninklijk bevel werd uitgevaardigd, een dictaat, een decreet tot inschrijving in een volksregister... En je voelt op je klompen aan dat hier wat achter zit, want overal waar gejaagd wordt naar persoonsgegevens, is er een belang in het spel. De mensen die slachtoffer zijn geworden van *finishing*, oplichters die jou codes ontzutselen om je bankrekening te plunderen, weten daar alles van.

Iedereen moet worden ingeschreven, daar is geen ontkomen aan. Je kunt het bevel niet wegstippen. Niet gehoorzamen is geen optie, want de Romeinen hebben zoveel blauw op straat, dat ze je toch wel vinden, met hun verfijnde opsporingsapparaat en hun inlichtingsdiensten... Dus ga je, anders verga je.

Die inschrijving vanwege keizer Augustus kon ook wel eens in het belang zijn van koning, Herodes, de koning die leidt aan een soort paranoia, die overal complotten om zijn macht onderuit te halen. Wat voor revolutie staat hem te wachten? Een fluwelen, zoals in Praag in 1985, waarbij de deze week overleden Vaclav Havel van dissident tot president werd...? Een Arabische lente met veel opstand, geweld, bloedvergieten....?

Herodes was een soort Kim Jong Il, de wrede dictator die deze week overleed en die Noord Korea met zeer harde hand regeerde. Herodes is het model voor al die dictators die ook in onze tijd leven en hij heeft onraad geroken en zijn bange hart heeft ook nog eens horen vertellen dat er iets is met Bethlehem, waar ooit de joodse koning David vandaan kwam en dat er uit dat Davidische huis een nieuwe koning geboren zal worden... Als dan iedereen die uit Bethlehem stamt zich inschrijft, kan Herodes op slinkse wijze de nieuwe koning naar Bethlehem opsporen en ombrengen natuurlijk, hoewel hij dat natuurlijk zal ontkennen. Hij is van het type wrede dictators dat de kindermoord in Bethlehem of verdwijningen van onschuldigen glashard zal ontkennen met een charmante glimlach, die zijn kwaadaardigheid maskeert.

Die nieuwe koning is misschien wel vlakbij het Herodiaans paleis geweest, en dus heel dicht bij Herodes zelf, in de buik van zijn moeder die zit op een ezel... Het zal de politiek en religieus machtigen pas een jaar of 33 jaar later lukken om deze nu nog ongeboren nieuwe koning te pakken te krijgen, als hij opnieuw, maar dan als volwassene op een ezel in Jeruzalem komt.

Goed, al met al: voordat Jezus is geboren heeft het allemaal heel wat voeten in de aarde gehad. Hij was er niet opeens. De komst van deze koning ging niet zo snel als tuincentra en warenhuizen doen vermoeden. Dat in september of op 6 december, als Sinterklaas net achter de grens van België, dat het dan floep opeens kerst is. En begrijp me goed: ik onderschat heus niet dat medewerkers van die tuincentra en warenhuizen keihard moeten werken om hun zaak om te toveren tot een kerstparadijs, evenals ik beslist niet de inspanningen onderschat van slaggers, musici, banketbakkers, kappers, supermarktmedewerkers, kosters en ga zo maar door. En dat je al in september moet beginnen met kerst, dat zullen koren en musici en voorgangers hartelijk be-amen! De Intratuin en ik begonnen ongeveer op t zelfde moment in de kerststemming te komen.

Waar ik naar toe wil is dat we in een cultuur lijken te zitten waarin alles er opeens lijkt te zijn. Dat je vanaf je bank weet ik veel hoeveel TV-zenders kunt bekijken, zelfs al niet meer naar de videotheek hoeft om een film te huren, dat je achter je pc ongeveer alles kunt bestellen wat er maar te koop is, dat alles er zomaar lijkt te zijn. Die mentaliteit wordt steeds meer op de proef gesteld, nu blijkt dat alles helemaal niet zo vanzelfsprekend is als het leek. Deze mentaliteit van 'ik knip met mijn vingers' en ik heb wat ik wil, komt onder druk te staan, door de financiële crisis die ons allen hoedanook raken zal, als die dat al niet deed.

Dat iets moeite kost, dat je er wat voor over moet hebben om iets te bereiken of te houden, dat er inspanningen gevraagd worden, dat is iets dat misschien opnieuw moet worden aangeleerd. Niet alles is er zomaar, niet alles gaat zomaar. Dat was ooit ook de reden dat men aan kerst een adventstijd vooraf liet gaan. Een paarse tijd, niet omdat die stola's zo mooi kleuren en paars een echte trendy kleur is, maar omdat het de kleur is van moeite, van inkeer, net als de veertigdagentijd voor Pasen. Advent is ooit zelf ook een vastentijd geweest, maar kom daar maar eens om in de tegenwoordige decembermaand. Of je moest al in omstandigheden leven dat je altijd al noodgedwongen vasten moet. Daar weten heel wat en steeds meer huishoudens ook in Nederland van mee te praten. Wie de eindjes aan elkaar moet knopen, iedere week en maand en vooral in december, wie aangewezen is op voedselbank of liefdadigheid, die weet dat je niet zomaar een kant en klare gemarineerde kalkoenfilet kunt kopen, zelfs niet als die in de aanbieding is bij de Plus.

Het Kerstkind was er niet zomaar. En was de zwangerschap, de geboorte en zijn jonge leven al omgeven met veel dreiging, heel zijn leven zou een leven worden van bedreigde veiligheid.

Zoveel voeten in aarde heeft God er voor over om bij mensen te zijn. Om zó bij ze te zijn dat hij net als hen met twee voeten op de grond staat, en als het nodig is met de voeten in de modder, naast hen die voorwie het bestaan te zwaar geworden is. De niet vanzelfsprekende weg, de weg die mensen moeten gaan, is de weg die ook God kiest om ons koninklijk nabij te zijn.

In de afgelopen adventstijd zijn we op zoek gegaan naar een koning. En we kwamen verschillende vormen en modellen van koningschap tegen. En steeds ontdekten we dan dat God anders is. Dat God vaak het tegenovergestelde is van de beelden die wij kennen. Geen glitter en glamour, geen rijkdom en aanzien: zijn wieg was een kribje, zijn troon was een kruis. Geen machtsmisbruik, geen grote afstand tot de mensen, geen dranghekken tussen hem en ons: Nee, hier in ons midden is hij, hier in ons mens'lijk bestaan.

Hij zet zijn voeten naast die van ons. En dat kan dus zijn: net zo diep in de grond als de onze soms moeten gaan. En soms zijn het alleen zijn voeten die zichtbaar zijn in het zand: dan draagt hij ons, als wij het echt niet meer zelf kunnen, als onze voeten zijn stukgelopen, van het draven, rennen en vliegen, van het ronddwalen in het duister.

De koning die geboren is met kerst is een koning, die vorst is zonder pracht, 't al is in gebreken.
En die zo het licht is in de nacht.

Het zijn gevleugelde voeten die ons dat komen melden, voeten van engelen en andere vreugdeboden die komen aangesneld om ons mensen te melden dat er naar ons is omgezien. Voeten die komen melden de vrede. Voeten die als een dansend en springend hart juichen, dat eindelijk, ja eindelijk de moeite van mensen is gezien en dat het gedeeld wordt door een koning in een kribbe.

Een mens, die je mag naderen. Een God, waar je naar toe mag stappen, met alles wat in je is. Die je je geschenken mag aanbieden, je dankbaarheid. Maar die je ook je tranen mag aanbieden, je gebeden.

De lange weg die Hij gegaan is u, jou, mij rakelings nabij te komen, is de weg die God voor ons over heeft, omdat hij al onze wegen kent. Het heeft heel wat voeten in aarde gehad, maar Hij is gekomen: de koning, die je vinden kunt in de kribbe van Bethlehem en op iedere andere plaats waar het leven niet vanzelfsprekend is.

Komt dan haastig toegelopen! Hier wordt heel 't heil uw deel, zie, de poort staat open! Hij is liefde, Hij is leven; niet meer ver straalt de ster, die u licht zal geven.

Amen